

Kitap Tanıtımı / Book Review

Kooperatives und Kreatives Schreiben am Computer: Untersuchung zur Textproduktion in der Fremdsprache

Yrd. Doç. Dr. Gönül Karasu

Seyyare Duman, (2010). Kooperatives und Kreatives Schreiben am Computer. Untersuchung zur Textproduktion in der Fremdsprache. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No. 2041. (ISBN 978-975-06-0725-7). 140 Sayfa.

Yazma Becerileri konusunda yükseköğretimde yer alan yabancı dil derslerinden yola çıkılarak hazırlanan „Kooperatives und Kreatives Schreiben am Computer“ (Bilgisayarda Katılımcı ve Yaratıcı Yazma) adlı eser, işlevsel edimibilim üzerine uzmanlaşmış ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü Alman Dili Eğitimi öğretim üyesi olan Doç. Dr. Seyyare Duman tarafından yazılmıştır. Bu eser Anadolu Üniversitesi yayınları arasında yer almaktadır. Eser, yükseköğretim kurumlarında yabancı dil öğretiminde yazma becerilerine yönelik ders veren öğretim elemanlarına, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına bilgisayar destekli çalışmalarda yön gösterici bir nitelik taşımaktadır. Eserin amacı, öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin, öğrencilere belirli metin biçimlerini dayatmadan onların yaratıcı yönlerini nasıl ortaya çıkarabileceklerine yöneliktir. Yine bu eser; yükseköğretim kurumlarında dil öğretimine yönelik araştırma yapmayı planlayan araştırmacılar için de ayrıntılı bilgi ve örneklemeler içermektedir. Eser, Almanca dilinde yazılmış olup, dili son derece yalındır. Her bir bölüm kendi içinde bir konu bütünlüğü oluşturmaktadır.

Eser, 140 sayfa ve 5 bölümden oluşmakta ve özetle tamamlanmaktadır. Ekler bölümünde bilgisayar ortamında yazmaya yönelik araç niteliği oluşturan bir resim yer almaktadır. Aşağıda ayrıntılı olarak ele alacağımız bu kaynakta Duman, yükseköğretim kurumunda öğrencilerin yazma becerilerini bilgisayar desteğiyle geliştirme konusunu, örnek sınıf içi etkin-

liklerle ve kendi deneyimleriyle açıklamaya çalışmıştır. Bu eserin, Türk öğrencilerin bilgisayar ortamında yaptıkları çalışmaya yönelik araştırmalarda da yararlı olacağı düşünülmektedir.

Birinci Bölüm: Konunun Gerekçelenirilmesi ve Yöntemin Tanıtılması

Birinci bölümde yazar, konusunun gerekçesini kuramsal altyapıya oturtmaya çalışmış, araştırmanın amacını ve örneklemini ayrıntılı bir şekilde sunmuştur.

İkinci Bölüm: Dil Öğretimi Araştırmaları (Sprachlehrforschung)

İkinci bölümde, araştırmanın alanına yönelik kaynaklar tanıtıldıktan sonra yabancı dilin doğal ortamda değil de yapay ortamda öğrenilmesinin zorlukları konusuna değinilmiştir. Öğrenilen yabancı dili ana dil olarak kullanan kişilerin günlük yaşamda çok fazla yer almamalarının, hatta yokluğunun dilin kullanımına yönelik uygulama ortamlarını daralttığı dile getirilmektedir. Ders içinde ve dışında yer alan bu boşluk, elde var olan kaynaklarla tamamlanmaya çalışılmaktadır. Eserde, bunların ister dil öğretimine yönelik ders kitapları olsun ister görsel ve iletişimsel malzeme olarak televizyon yayınları ve internet olsun, hepsinin öğrencinin kendi kendine öğrenmesine yönelik araçlar olduğunun altı çizilmektedir. Yazara göre bu araçlar, öğrenciye sınıf içi ortamlarda oluşan iletişimden farklı olarak daha özgürce kullanabileceği dilsel davranış alanları ve çeşitleri sağlayan iletişim türlerini oluşturmaktadır.

Ders içinde bilgisayarın kullanımının da bu çeşitliliğe katkısının olacağı ve böylelikle öğrencinin grup çalışmalarının yanında kendi kendine de öğrenme becerisinin geliştirilebileceği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, ders içi yazma becerilerinin geliştirilmesinde bilgi-

sayarın kullanımı çok yönlülük getirmektedir. Eserde öğrencinin bilgisayarlı öğrenme ortamında belli becerilerini geliştirirken yanındaki arkadaşlarından da yararlanabildiği, yaratıcı gücünü geliştirebildiği ve belli programları doğru kullanmayı da öğrenebildiği dile getirilmektedir. Bununla birlikte, öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecinde kendisine daha özgür bir hareket alanı oluşturabildiği düşünülmektedir. Yaşar bu bölümde, ayrıca dillerin kendine özgü yazma ve konuşma sistemlerinin olduğunu vurgulamakta ve öğrencilerin bu tür çalışmalarla bilinçlendirilebileceği görüşünü savunmaktadır.

Üçüncü Bölüm: Yazım Araştırmaları (Schreibforschung)

Üçüncü bölümde ise dil edinimindeki dört beceriknin (konuşma, okuma, dinleme, yazma) önemi vurgulandıktan sonra, yazma eylemi üç ana bölümde incelenmektedir. Bunlar eserde kişisel, akademik ve edebi olarak yerlerini alır. Yazara göre, okul ortamında yer alan yazma eylemleri belli bir yönetime dayalı yapılmakta ve giderek akademik çalışmalara doğru yönelmektedir. Yabancı dil derslerinde yazma eylemi aynı zamanda öğrenilen dilin kültürünün tanınmasını sağlamaktadır.

Yazar, yazı yazma eylemini sorun çözme davranışı olarak tanımlayarak, yazma eyleminin başarısını eylemin gerçekleştirilmesinde görevin iyi tanımlanmasına ve amacın iyi belirlenmesine bağlamaktadır. Ayrıca görevin verildiği öğrenci gurubunun yabancı dil birikimi, dünya görüşü, konu bilgisi, yöntem bilgisi gibi bireysel faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır. Eserde ayrıca, öğrenci tarafından yabancı dilde bir metnin yazılmasının işlevleri ve bu işlevlerin arttırılma yoluna nasıl gidilebileceği üzerinde durulmaktadır. Yabancı dilde yazma eyleminin sonunda yapılan düzeltmelerin yerine de bilgisayar ortamında yapılan çalışmalar esnasında gerek öğretim elemanı tarafından gerekse öğrencilerin kendi arasında yapabilecekleri düzeltmelerin öğrenmeye katkısının altı çizilmektedir. Öğrencilere ayrıca yazma etkinliğinde hata yapmanın doğal olduğu, asıl bu hatalarla doğruların bulunabileceği ve böylelikle de öğrencileri daha çok yazmaya teşvik etmek gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Eserde öğrencilerin metin üretirken birbirlerine yardımcı olabilmeleri ve daha katılımcı yer alabilmeleri için, belli bir bilgi birikiminin de göz önünde bulunması gerektiği yer almaktadır. Ayrıca yabancı

dil derslerinde bir metin yazabilmek için öğrencinin, belli bir planın yanında dil ve sözcük bilgisinin, metin yazma bilgisinin belli bir seviyede olması gerektiği dile getirilmektedir. Yabancı bir dilde metin yazmanın ana dilde yazmaktan farklılıklar gösterdiği, yabancı dilde kendini ifade edebilmenin aynı zamanda o dilin yapısını tanıyabilmeyi gerekli kılmaktadır. Ayrıca yazara göre, edinilen yabancı dilin geliştirilmesine yönelik, yabancı dillerde yer alan yazma etkinliği ana dilde yapılan yazma etkinliklerinden farklılık göstermektedir. Bu süreçte de bilgisayarla yapılan yazma etkinliğinin hem öğrencinin hem de öğretim elemanının kurumsal davranışını etkilediği vurgulanmaktadır. Öğrenci yazımsal ürününde daha özgür, metnin üzerinde düzeltme yapılırken de daha rahat hareket edebilmektedir. Öğretim elemanı ise sınıfın merkezi olmaktan çıkıp daha çok destek veren ve danışılan konumuna gelebilmektedir.

Dördüncü Bölüm: Yabancı Dil Ediniminde Metin ve Metin Çeşitleri (Texte und Textarten im Fremdspracherwerb)

Yazar öğretim elemanının, ders içinde etkin bir çalışmanın sağlanabilmesi için öğrencilerin seviyesine uygun bir metin çeşidini seçmesi gerektiği üzerinde durur. Bu metin, öğrencinin dil bilgisi seviyesine, kültürel birikimine ve metin bilgisine uygun olmalıdır. Eserde yabancı dil derslerinin ilk aşamalarında sözlü metinlerin yer aldığı ancak bundan sonra bu sözlü metinlerin yazılı metine dönüştüğü ifade edilmektedir. Öğrencilerin oluşturduğu bu metinlerin her biri kendine özgün bir yapıdadır. Bu da yazar tarafından: „Bir metin yazılı olarak ele alındığında bu sözün yazıya dönüştürülmesidir.“ (S. 37) şeklinde ifade edilmektedir. Yazar, bu metinlerin oluşumunda işlenen konunun öğrenci tarafından o dilin günlük hayatı içerisinde de kullanılıp kullanılmadığına yönelik seçilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Belli çerçeveler içinde yazı yazmanın öğrenciyi sınırladığı da göz önünde bulundurulmaktadır. Bu durum, öğrenciyi güdümlenebileceği gibi olumsuz etki de yaratabilmektedir. Eserde, bir metnin üretimi sürecinde öğrencilerin sadece öğretim elemanından değil, aynı zamanda arkadaşlarından da yardım aldıkları gözlenmektedir. Bu, yazar tarafından metin üretiminde katılımcı davranış olarak nitelendirilmektedir.

Yine eserin bu bölümünde, öğretim elemanının öğrencilere metin yazımında yapılan yardımların ve düzeltmelerin metnin üzerinde yapılan birer çalışma

olduğunu, bunun metni değiştirme amacı gütmeyeceğini vurgulaması gerektiği yer almaktadır. Yapılan yazınsal hatalar metnin son halinden önce sınıfın içinde görselleştirilmeli ve öğrencilere doğru biçimleri gösterilmeli ve öğretilmelidir. Eserde bunun için sınıf içi hoşgörünün, anlayışın ve ortak çalışma arzusunun gelişmiş olması gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Bu süreçte de bilgisayarlı ortamda yapılan yazma çalışmaları esnasında metin üzerinde yapılacak olan düzeltmelerin kolaylaştığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla öğretim elemanının sorumlulukları bu tür ortamlarda yeniden tanımlanabilmektedir. Yazara göre öğretim elemanı sadece hata düzelten bir kişi değil, tersine öğrencilere rehberlik eden, onlara yazarken gereksinim duyduklarında yanlarında olan, onları destekleyen ve güdüleyen bir kişidir (bkz. s. 52).

Beşinci Bölüm: Üniversitede İşbirliğine Dayalı Yazma Etkinliğinin Geliştirilmesi (Förderung des kooperativen Schreibens an der Universität)

Eserde yazı yazma çalışmasında yardımın sınırsız olduğu vurgulanmaktadır. Bu yardımlardan yararlanabilmesi için öğrencinin eleştiriye açık ve kendisini yenilemeye hazır olması gerektiğinin öne mine değinilmektedir. Öğretim elemanının öğrenciyi eleştirirken onu olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz da etkileyebilmektedir: „Eleştiri, öğrencinin dilsel davranışını, yani yazı yazma davranışını geliştirebilir veya derse karşı olan ilgisini azaltabilir. Bu nedenle öğrenciler hem konuşma etkinliğinde hem de yazma etkinliğinde kültürlerinde alışageldikleri gibi eleştirilmelidirler.“ (s. 55). Eserin bu bölümünde hazırlık sınıflarında ve birinci sınıflarda olan öğrencilerin yazma etkinlikleri incelemeye alınmakta, dilbilgisi ve anlatım bozuklukları açısından ayrıntılı bir biçimde irdelenmektedir. Yazar, bu verilere ulaşabilmek için, araç olarak resim tasviri, şiir yazma, anılar ve anlatımlardan yola çıkmaktadır. Bunun sonucunda,

öğrencilerin sınırlı yabancı dil bilgilerine rağmen yaratıcı bir biçimde özgün metinler üretebildikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmayla öğretim elemanlarına yazma becerileri dersinde karşılaşılabilecekleri hatalar görsel bir biçimde somut olarak sunulmaktadır.

Sonuç

Duman'ın „Kooperatives und Kreatives Schreiben am Computer“ adlı eseri, öğrencilerin bilgisayar ortamında yazma becerilerini ve yaratıcı güçlerini geliştirmeyi hedefleyen öğretim elemanlarına yönelik faydalı bilgiler içermektedir. Teknolojinin öğrenmeye olan etkisini görmek isteyen öğretim elemanlarına bu eserin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi önerilebilir.

Eserin konusu her ne kadar belli bir alan bilgisi gerektirmekteyse de, yazar Almanca olan eserin dilini mümkün olduğunca yalın tutmaya çalışmıştır. Bu nedenle okuyucu hedef kitlesi daha geniş tutulabilmektedir. Yazma becerilerinin teknik donanımla geliştirilmesinde öğrencilerden de dönüt alınmakta, yazma sürecinde bilgisayar kullanımının olumlu ve olumsuz yönleri üzerine görüş alınmakta ve okuyucuyla paylaşılmaktadır. Bu sunum yazma becerileri dersinde bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi yapmayı planlayan öğretim elemanlarına, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına karşılaşılabilecekleri olası sorunlar konusunda ışık tutabilecektir.

Ana hatlarıyla Duman'ın bu eseri, yükseköğretim kurumlarında yazma becerileri dersini veren öğretim elemanlarına, uygulamayla desteklenmiş yazma becerilerinin geliştirilmesinde bilgisayar kullanımının etkileri üzerine bir kaynak niteliğindedir. Aynı zamanda Duman'ın bu eseri nitel araştırmalara örnek olabilecek bir çalışmadır.